

**ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ
ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΩΝ ΜΕ
ΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ**

Μέτρηση δεικτών τυπικής και μη τυπικής
συμμόρφωσης των ιστοσελίδων των Ιδιωτικών
Γυμνασίων και Λυκείων με το νέο Πλαίσιο
Προστασίας ΔΠΧ

Συγγραφική Ομάδα: Μπλίκας Θεόδωρος, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, MBA, πιστοποιημένος DPO (TÜV AUSTRIA)

Γερασίμου Μαρία, Παιδαγωγός

Φάκας Δημήτριος, Δικηγόρος, πιστοποιημένος επαγγελματίας ιδιωτικότητας (CIPP/E), πιστοποιημένος DPO (TÜV NORD)

Ο Θεόδωρος Μπλίκας και η Μαρία Γερασίμου είναι οι συνιδρυτές της Your Data Matters AMKE.

Κατανομή ρόλων

Μπλίκας Θεόδωρος - Υπεύθυνος/Συντονιστής για: σχεδιασμό της έρευνας, επιλογή μεθόδου, επιλογή-στάθμιση ερευνητικών κριτηρίων, ποιοτικό έλεγχο

Μαρία Γερασίμου- Υπεύθυνη/Συντονίστρια για: έρευνα στους ιστότοπους των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων για τα επιλεχθέντα ερευνητικά κριτήρια, επανέλεγχο ευρημάτων, χρήση εφαρμογών για αξιολόγηση μηχανισμών cookies

Φάκας Δημήτριος- Υπεύθυνος/Συντονιστής για: εντοπισμό-επισκόπηση-αξιολόγηση νομοθετικού πλαισίου, νομική αξιολόγηση ερευνητικών κριτηρίων-συμπερασμάτων

*Η παρούσα έρευνα συνιστά πνευματική ιδιοκτησία της συγγραφικής ομάδας. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή της αποκλειστικά για επιστημονικούς ή μη κερδοσκοπικούς σκοπούς, με την προϋπόθεση της αναφοράς των ονομάτων της συγγραφικής ομάδας.

Περιεχόμενα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ.....	6
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	9
1.1 <i>Σύντομη παρουσίαση του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (GDPR) – Η Οδηγία 95/46/ΕΚ – Καινοτομίες/ Υποχρεώσεις Υπευθύνων Επεξεργασίας – Δικαιώματα – Κυρώσεις – Τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια ως υπεύθυνοι επεξεργασίας.....</i>	9
1.2 <i>Ο ν.3471/2006 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών .....</i>	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	17
2.1 <i>Πολιτική Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.....</i>	17
2.2 <i>Ύπαρξη πιστοποιητικού SSL.....</i>	19
2.3 <i>Cookies.....</i>	20
2.4 <i>Τρίτες εφαρμογές-Υπερσύνδεσμοι.....</i>	21
2.5 <i>Φόρμα επικοινωνίας.....</i>	22
2.6 <i>Φωτογραφικό υλικό.....</i>	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.....	25
3.1 <i>Σκοπός της έρευνας.....</i>	25
3.2 <i>Αναμενόμενα αποτελέσματα.....</i>	25
3.3 <i>Σύντομη περιγραφή έρευνας.....</i>	25
3.4 <i>Χρονικό διάστημα διεξαγωγής.....</i>	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Μεθοδολογία έρευνας.....	27
4.1 <i>Περιγραφή της μεθοδολογίας συλλογής των δεδομένων.....</i>	27
4.2 <i>Περιορισμοί έρευνας.....</i>	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για το σύνολο των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της ελληνικής επικράτειας.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Συμπεράσματα και προτάσεις.....	43
6.1 <i>Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και παρουσίαση των κυριότερων συμπερασμάτων.....</i>	43
6.2 <i>Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....</i>	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	46

A. Αποτύπωση των δεδομένων της έρευνας μέσω συγκεντρωτικού πίνακα..... 46

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΓΚΠΔ	Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων 679/2016/ΕΕ
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΕΣΠΔ	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων
Ομάδα Εργασίας 29	Ομάδα Εργασίας του αρ.29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ (Working Party 29)
ΣΤΕ	Συμβούλιο της Ευρώπης
Σύμβαση 108	Σύμβαση για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (Συμβούλιο της Ευρώπης)
ΥΠΔ ή DPO	Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Officer)
ΧΘΔΕΕ	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ

1. «Δεδομένα Προσωπικού Χαρακτήρα»: κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο («υποκείμενο των δεδομένων»): το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου,
2. «Επεξεργασία»: κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή,
3. «Υπεύθυνος Επεξεργασίας»: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους,
4. «Εκτελών την Επεξεργασία»: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας,
5. «Συγκατάθεση» του υποκειμένου των δεδομένων: κάθε ένδειξη βουλήσεως, ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και εν πλήρει επιγνώσει, με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων εκδηλώνει ότι συμφωνεί, με δήλωση ή με σαφή θετική ενέργεια, να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν,
6. «Παραβίαση Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα»: η παραβίαση της ασφάλειας που οδηγεί σε τυχαία ή παράνομη καταστροφή, απώλεια, μεταβολή, άνευ άδειας κοινολόγηση ή πρόσβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάστηκαν, αποθηκεύτηκαν ή υποβλήθηκαν κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία,
7. «Δεδομένα Ειδικών Κατηγοριών»: δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό,
8. «Εποπτική Αρχή»: ανεξάρτητη δημόσια αρχή που συγκροτείται από κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 51 του ΓΚΠΔ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Your Data Matters, ως αστική μη κερδοκοπική εταιρεία η οποία έχει ως καταστατικό σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού αναφορικά με ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και την πραγματοποίηση σχετικών ερευνών, αντιλαμβάνομενη το ιδιαίτερα εκτεταμένο πεδίο επεξεργασιών δεδομένων που συμβαίνει στο επίπεδο των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων και αφορά χιλιάδες φυσικών προσώπων, αποφάσισε την εκπόνηση μιας μεγάλης έρευνας σε όλους τους ιστοτόπους των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της Ελλάδας, αναφορικά με συγκεκριμένα κριτήρια. Κάποια από αυτά συνιστούν ευθέως υποχρεώσεις που απορρέουν ρητά από το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων, ενώ άλλα από αυτά ανάγονται σε γενικότερα ζητήματα ευαισθητοποίησης των εν λόγω σχολείων σε συναφή πεδία.

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουμε ότι το ιδιαίτερα επίπονο και δύσκολο αυτό έργο το οποίο συνιστά την πρώτη έρευνα στη χώρα μας σε τέτοιο επίπεδο, ολοκληρώθηκε. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται σε πανελλαδικό επίπεδο και όχι κάθε σχολείου ξεχωριστά, για λόγους προστασίας των ίδιων των σχολείων, ενώ θα είναι ελεύθερα διαθέσιμα για όποιο σχολείο ζητήσει να τα λάβει.

Με την έρευνα αυτή, παρέχουμε τη δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο να σχηματίσει μια εποπτική αντίληψη για τις ενδείξεις συμμόρφωσης ή μη για τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια στην Ελλάδα με τη νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά και για συναφή ζητήματα. Διευκρινίζεται ότι τα αποτελέσματα δεν πρέπει να αντιμετωπιστούν ως μονοσήμαντες απαντήσεις αναφορικά με τη συμμόρφωση των εν λόγω σχολείων με τη σχετική νομοθεσία ή αναφορικά με την παραβίασή της. Εμμένουμε στη χρήση της λέξης «ενδείξεις», για λόγους που ανάγονται στην ίδια τη μέθοδο της έρευνας.

Ο σκοπός της, δεν είναι να καταστεί ελεγκτικό εργαλείο, στο επίπεδο της νομικής τυπικότητας και αυστηρότητας που χαρακτηρίζει έναν έλεγχο (πχ από την ΑΠΔΠΧ). Σκοπός ήταν και παραμένει, να κινητοποιήσει και να ευαισθητοποιήσει τα ιδιωτικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ανά την Ελλάδα σε σχέση με το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζονται, μέσω των συγκεκριμένων ευρημάτων που εντοπίσαμε. Ειδικότερα, να κινητοποιήσει τις σχετικές αρχές, τους τυχόν ορισθέντες DPO των σχολείων, επιστήμονες του κλάδου και βεβαίως τους πολίτες, στην ανάδειξη της σημασίας που έχει η ορθή διαχείριση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Δεδομένης της καθημερινής και αναγκαίας επεξεργασίας μεγάλου όγκου δεδομένων στο πλαίσιο των ιδιωτικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και του γεγονότος ότι ολοένα και μεγαλύτερες πτυχές της ανθρώπινης προσωπικότητας καθίστανται ψηφιακές, το ζήτημα της σύννομης επεξεργασίας τους, με την παροχή συγκεκριμένων εγγυήσεων, μέτρων προστασίας, δικαιωμάτων και ασφαλών διαδικασιών, καταλήγει να συνιστά ένα ζήτημα Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Σύνοψη παρουσίαση του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (GDPR) – Η Οδηγία 95/46/ΕΚ – Καινοτομίες/ Υποχρεώσεις Υπευθύνων Επεξεργασίας – Δικαιώματα – Κυρώσεις – Τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια ως υπεύθυνοι επεξεργασίας

Για την καλύτερη παρακολούθηση της έρευνας, κρίθηκε απαραίτητο να επισημανθούν με συνοπτικό τρόπο κάποια θεμελιώδη ζητήματα, κανόνες και καινοτομίες προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που προκύπτουν από τον ΓΚΠΔ, προκειμένου ο αναγνώστης να έχει υπόψη του το νέο πλαίσιο που διαμορφώθηκε μετά τη θέση του σε ισχύ.

Σχεδόν 20 χρόνια μετά το πρώτο συστηματικό ευρωπαϊκό νομοθέτημα για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δηλαδή την Οδηγία 95/46/ΕΚ, ο ευρωπαϊός νομοθέτης έκρινε ότι οι συνθήκες ήταν όχι απλά ώριμες, αλλά επιτακτικές για την αναδιαμόρφωση του σχετικού κανονιστικού πλαισίου.

Η Οδηγία 95/46/ΕΚ στην εξέλιξη του χρόνου παρουσίασε αδυναμία παροχής του προσδοκώμενου επιπέδου προστασίας. Παράλληλα, η Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1981 η οποία ήδη επικαιροποιήθηκε το Μάιο του 2018, λίγες ημέρες πριν την πλήρη εφαρμογή του ΓΚΠΔ, ως η μόνη διεθνής δεσμευτική συνθήκη στον τομέα για τα κράτη που προσχωρούν σε αυτή, παρότι έδωσε σημαντικές κατευθύνσεις, δεν κατάφερε το προηγούμενο διάστημα να αποτρέψει τη δημιουργία ανομοιομόρφων νομικών καθεστώτων στην προστασία προσωπικών δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών.

[Η Οδηγία 95/46/ΕΚ](#)

Η Οδηγία 95/46/ΕΚ παρά το ότι αποτέλεσε νομοθετική τομή, εντούτοις δε στερούνταν προβλημάτων, τα οποία σε συνδυασμό με τις τεχνολογικές εξελίξεις, την κατέστησαν ξεπερασμένη.

Η κριτική στην Οδηγία 95/46/ΕΚ είχε επικεντρωθεί κυρίως στους εξής τομείς:

α) το καθεστώς των αδειών-γνωστοποιήσεων, είχε επιβαρύνει σημαντικά το φόρτο εργασίας των Εποπτικών Αρχών, δεσμεύοντας σημαντικούς πόρους από την άσκηση των λοιπών αρμοδιοτήτων τους

β) το ασαφές εδαφικό πεδίο εφαρμογής αναφορικά με τους υπευθύνους επεξεργασίας εκτός ΕΕ για επεξεργασίες μέσω διαδικτύου, δημιουργούσε αμφιβολίες για τη δεσμευτικότητα της σε αυτούς

γ) η μη συνεκτική ενσωμάτωση των κανόνων της Οδηγίας από τα κράτη μέλη, οδήγησε στη μη επίτευξη ενιαίου επιπέδου προστασίας των υποκειμένων των δεδομένων

δ) οι αλλαγές στον τρόπο επεξεργασίας λόγω της εμφάνισης και ραγδαίας εξάπλωσης νέων τεχνολογιών και η σημαντική αύξηση της δύναμης των τεχνολογικών κολοσσών όσο και των κινδύνων για τα υποκείμενα των δεδομένων, οι οποίοι δεν μπορούσαν αντιμετωπιστούν με τους μηχανισμούς της Οδηγίας.

Καινοτομίες του ΓΚΠΔ – Υποχρεώσεις Υπευθύνων Επεξεργασίας

Ο ΓΚΠΔ ήδη από τις πρώτες ημέρες ισχύος του χαρακτηρίστηκε (κάπως υπερβολικά) ως νομοθετική καινοτομία στο δίκαιο προστασίας προσωπικών δεδομένων. Κατ' ακριβολογία όμως, η λογική προστασίας που ακολουθεί ο ΓΚΠΔ, δεν είναι εντελώς νέα σε σχέση με την Οδηγία 95/46/ΕΚ, παρότι σαφώς εμπεριέχει νομοθετικές καινοτομίες. Και αξίζει να αναφερθούμε συνοπτικά σε αυτές, για να καταστεί σαφές το νέο κανονιστικό τοπίο.

Η διεύρυνση του εδαφικού πεδίου εφαρμογής του σε υπευθύνους ή εκτελούντες την επεξεργασία που βρίσκονται εκτός Ε.Ε. (στις περιπτώσεις του αρ.3 παρ.2 ΓΚΠΔ), απέδειξε ήδη από την αρχή ότι η πρόθεση του ευρωπαϊού νομοθέτη ήταν να θέσει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας για τα υποκείμενα των δεδομένων που κατοικούν ή απλά βρίσκονται στην Ε.Ε. .

Η λογική του πρότερου ελέγχου-αδειοδότησης από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές εγκαταλείπεται και ανατίθεται πια στους υπευθύνους επεξεργασίας να αποφασίσουν οι ίδιοι για τα ζητήματα επεξεργασίας, στο πλαίσιο των κανόνων που διαγράφει ο ΓΚΠΔ.

Το νέο αυτό μοντέλο το οποίο χαρακτηρίστηκε μοντέλο «οιονεί αυτορρύθμισης» και υποστηρίζεται κανονιστικά από την αρχή της λογοδοσίας, θέτει συχνά οριακά ερωτήματα στους υπευθύνους επεξεργασίας από πλευράς των κάθε είδους απαιτούμενων πόρων για τη νόμιμη διενέργεια επεξεργασιών προσωπικών δεδομένων. Ο Κανονισμός, δεν απαιτεί απλά οι υπεύθυνοι επεξεργασίας να λαμβάνουν μόνοι τους τις σωστές αποφάσεις για την επεξεργασία δεδομένων σύμφωνα με τις επιταγές του, αλλά να είναι διαρκώς σε θέση και να αποδεικνύουν τη συμμόρφωσή τους σε αυτόν.

Περαιτέρω, η εισαγωγή νέων υποχρεώσεων όπως η διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου, ο (υποχρεωτικός για τους δημοσίους φορείς) διορισμός Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων (DPO), η τήρηση αρχείου δραστηριοτήτων, η υιοθέτηση και τήρηση πολιτικών προστασίας δεδομένων και η γνωστοποίηση της παραβίασης δεδομένων, δημιούργησαν ένα πλαίσιο στο οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας καλείται να ενεργήσει προληπτικά, συνεκτιμώντας και λαμβάνοντας υπόψη σε επίπεδο μελέτης και εφαρμογής τους κινδύνους που παράγονται από την επεξεργασία.

Η προστασία των δεδομένων από το σχεδιασμό και εξ ορισμού (privacy by design and by default), εκτός από σαφή κανόνα που απορρέει από το αρ.25 ΓΚΠΔ, είναι πια ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο για τους υπευθύνους επεξεργασίας. Υποχρεώνει και ταυτόχρονα ωθεί τους υπευθύνους επεξεργασίας να σχεδιάζουν με τέτοιο τρόπο τις επεξεργασίες δεδομένων και να λαμβάνουν τα μέτρα που απαιτούνται σε σχέση με τους παραγόμενους κινδύνους, ώστε η προστασία των δεδομένων να είναι ενσωματωμένη ήδη στην «αρχιτεκτονική» της επεξεργασίας. Παράλληλα, επιβάλλει να λαμβάνονται εκείνα τα τεχνικά μέτρα, τα οποία

καθιστούν εξ ορισμού αδύνατη την πρόσβαση των δεδομένων σε αόριστο αριθμό προσώπων, δίχως την παρέμβαση του ίδιου του φυσικού προσώπου.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι η αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, αποτελεί πια ρητό κανόνα και μία εκ των βασικών αρχών επεξεργασίας. Η διαφορά σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς είναι ότι τίθεται πια, όχι ως απαίτηση για μη χρήση υπερβολικών δεδομένων σε σχέση με τους σκοπούς επεξεργασίας (όπως διατυπωνόταν στο αρ.6 παρ.1 περιπτ' γ' της Οδηγίας 95/46/ΕΚ), αλλά ως απαίτηση περιορισμού των δεδομένων στο αναγκαίο για τους σκοπούς επεξεργασίας (αρ.5 παρ.1 περιπτ. γ' ΓΚΠΔ). Η διαφορά δηλαδή μεταξύ των δύο εννοιών (μη χρήση υπερβολικών δεδομένων – περιορισμός στα αναγκαία δεδομένα), προσθέτει μια ακόμα απαίτηση στους υπευθύνους επεξεργασίας: πριν την διενέργεια μιας επεξεργασίας ή ακόμα και κατά τη διενέργειά της, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να προσδιορίζει ή να επαναπροσδιορίζει ποιες κατηγορίες δεδομένων, είναι πραγματικά αναγκαίες για να εκπληρωθεί ο σκοπός επεξεργασίας.

Είναι κοινή διαπίστωση, ότι ο Κανονισμός αφαιρεί το γραφειοκρατικό βάρος από τις εποπτικές αρχές, αλλά ταυτόχρονα δημιουργεί ένα σημαντικό γραφειοκρατικό και οικονομικό βάρος στους υπευθύνους επεξεργασίας. Απαραίτητο συμπλήρωμα όμως αυτής της διαπίστωσης, είναι ότι η εξοικείωση των υπευθύνων επεξεργασίας και του προσωπικού τους με τη λογική, τις απαιτήσεις, τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες του ΓΚΠΔ αποφέρει ως παράπλευρο όφελος τον εξορθολογισμό διαδικασιών, τη μείωση του ρίσκου, τη δημιουργία εμπιστοσύνης με τα υποκείμενα των δεδομένων και τέλος (για τον ιδιωτικό τομέα) τη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε επιχειρήσεις που συμμορφώνονται με αυτόν.

[Δικαιώματα Υποκειμένων των δεδομένων](#)

Ο Κανονισμός, κινούμενος σε μια κατεύθυνση ανανέωσης του πλαισίου δικαιωμάτων υποκειμένων, κατ' αρχήν διατηρεί τον κορμό των ήδη υφιστάμενων τα οποία και επικαιροποιεί, αλλά επιπλέον αναγνωρίζει νέα δικαιώματα, και θέτει νέους μηχανισμούς προστασίας. Στη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ υποκειμένων – υπευθύνων επεξεργασίας αναφορικά με την άσκηση των δικαιωμάτων, εισάγει ένα νέο ρόλο, τον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων, ενώ τέλος θεσπίζει αυστηρά πρόστιμα σε περίπτωση παραβίασής τους.

Πριν την αναφορά των νέων δικαιωμάτων και μηχανισμών, αξίζει να επισημανθεί ότι ο Κανονισμός ήδη στην Αιτιολογική Σκέψη αρ.4, καθορίζει τον καθοδηγητικό κανόνα σε σχέση με το δικαίωμα προστασίας προσωπικών δεδομένων: *Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απόλυτο δικαίωμα· πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία και να σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.*

Δηλαδή, το δικαίωμα αυτό, ήδη αναγνωρισμένο με το αρ.8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. και με το αρ.16 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τίθεται κάτω από τον καθοδηγητικό κανόνα της αρχής της αναλογικότητας και της στάθμισής του με τα λοιπά δικαιώματα. Η πράγματι αναβαθμισμένη θέση των υποκειμένων των δεδομένων στον Κανονισμό, οριοθετείται από την αρχή της αναλογικότητας, προκειμένου

να επιτυγχάνεται η λειτουργική συνάσκηση και λοιπών θεμελιωδών και αναγνωρισμένων δικαιωμάτων.

Ο Κανονισμός λοιπόν, εισάγει το νέο δικαίωμα στη λήθη, το οποίο στην ουσία αφορά την παροχή αποτελεσματικής προστασίας της ψηφιακής παρουσίας στο περιβάλλον του διαδικτύου, μέσω της δυνατότητας του υποκειμένου να ζητήσει (συνήθως) την απάλειψη αρνητικών πληροφοριών για το πρόσωπό του (για την ακρίβεια αφαίρεση αποτελεσμάτων από λίστα αναζήτησης). Η ταύτισή του με το δικαίωμα διαγραφής δεν είναι βεβαίως επιτυχής, καθότι το δικαίωμα στη λήθη δεν άγει κατ' ακρίβεια σε διαγραφή, ενώ το κατ' ουσίαν δικαίωμα διαγραφής δύναται να οδηγήσει σε διαγραφή δεδομένων, τηρουμένων βέβαια των προϋποθέσεων που τάσσει ο Κανονισμός. Το δικαίωμα διαγραφής βέβαια δεδομένων υπό επεξεργασία από δημοσίου φορείς, συναντά αρκετούς περιορισμούς.

Το δικαίωμα στη φορητότητα είναι επίσης ένα νέο δικαίωμα, μέσω του οποίου το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητήσει να λάβει τα δεδομένα του σε δομημένο και κοινώς χρησιμοποιούμενο και αναγνώσιμο διαλειτουργικό μορφότυπο προκειμένου να τα διαβιβάσει σε άλλον υπεύθυνο επεξεργασίας ή να ζητήσει να τα διαβιβάσει ο υπεύθυνος επεξεργασίας σε αυτόν που θα του υποδείξει το υποκείμενο. Το δικαίωμα αυτό δεν αναγνωρίζεται σε δεδομένα υπό επεξεργασία από δημοσίου φορείς.

Τέλος, το δικαίωμα στην ενημέρωση για περιστατικά παραβίασης δεδομένων, παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια στο υποκείμενο, καθώς (υπό προϋποθέσεις) αξιώνει να γνωρίζει την ύπαρξη περιστατικού παραβίασης και πλήθος πληροφοριών σε σχέση με αυτή, ώστε να είναι διαρκώς σε γνώση του η ροή των δεδομένων και να μπορεί να δράσει ανάλογα προκειμένου να περιορίσει τον κίνδυνο και εν γένει να προστατευθεί.

Το πλέον σημαντικό στοιχείο σε σχέση με το νέο πλαίσιο δικαιωμάτων είναι ότι ο Κανονισμός επιβάλλει την ύπαρξη πολιτικών, μέσω των οποίων ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώνει τα υποκείμενα για τα δικαιώματά τους, τον τρόπο άσκησής τους και καθορίζει ρητές προθεσμίες ανταπόκρισης σε αυτά. Αυτό βέβαια παράγει μια περαιτέρω υποχρέωση των υπευθύνων επεξεργασίας, δηλαδή να αναπτύξουν μια τέτοια οργανωτική υποδομή και κουλτούρα, ώστε να έχουν πραγματική δυνατότητα έγκαιρης ανταπόκρισης σε αιτήματα υποκειμένων.

Κυρώσεις

Αποτελεί πια κοινή γνώση, ότι οι παραβάσεις του ΓΚΠΔ μπορούν να επιφέρουν διοικητικά πρόστιμα από 10.000.000 ευρώ έως 20.000.000 ευρώ (ή από 2% έως το 4% του συνολικού παγκοσμίου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους) ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο.

Το πράγματι εξοντωτικό ύψος των προστίμων σε σχέση με τα οικονομικά δεδομένα πολύ μικρών, μικρών ή μεσαίων επιχειρήσεων που λειτουργούν ως υπεύθυνοι ή εκτελούντες την επεξεργασία και ο φόβος που προκλήθηκε, δεν άφησε να διαφανεί ότι αυτό είχε (κατ' αρχήν αλλά όχι αποκλειστικά) ως στόχο τους μεγάλους τεχνολογικούς κολοσσούς, οι οποίοι

εκμεταλλεύονται σε παγκόσμια κλίμακα και συχνά υπό καθεστώς αμφίβολης νομιμότητας δεδομένα εκατομμυρίων πολιτών, αντλώντας δυσθεώρητα οικονομικά οφέλη.

Ο φόβος αυτός, επίσης συσκότισε κάποια πολύ χρήσιμα δεδομένα σε σχέση με τη λογική επιβολής των προστίμων. Για παράδειγμα, η βαρύτερη περίπτωση επιβολής προστίμου αφορά κυρίως τη μη τήρηση των βασικών αρχών επεξεργασίας, των νομίμων βάσεων επεξεργασίας, τις προϋποθέσεις της συγκατάθεσης, την επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών, τα δικαιώματα των υποκειμένων, τη διαβίβαση δεδομένων σε τρίτη χώρα και τη συμμόρφωση σε εντολή εποπτικής αρχής και όχι κάθε είδους παραβίαση.

Το στοιχείο αυτό, σε συνδυασμό με τα σαφή και απολύτως εξειδικευμένα κριτήρια επιβολής των προστίμων (πχ φύση, έκταση σκοπό παράβασης ή επεξεργασίας, αριθμός προσβληθέντων υποκειμένων, κατηγορίες δεδομένων, δόλος/αμέλεια, ενέργειες μετριασμού ζημίας, βαθμός συνεργασίας με εποπτική αρχή, τρόπος πληροφόρησης της αρχής κλπ) , δίνει σαφείς κατευθύνσεις στους υπευθύνους επεξεργασίας για τα σημεία εκείνα της επεξεργασίας και της διαδικασίας συμμόρφωσης στα οποία πρέπει να δώσουν προτεραιότητα, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να δρουν έναντι των υποκειμένων και των εποπτικών αρχών, ώστε να μειώσουν την εν γένει ζημία που μπορεί να υποστούν από μια παραβίαση του Κανονισμού.

Η λογική της επιβολής προστίμων, τίθεται πια κάτω από τις αρχές της αποτελεσματικότητας, της αναλογικότητας και της αποτρεπτικότητας. Ειδικότερα, η αρχή της αναλογικότητας που διέπει συνολικά τον Κανονισμό, εμφανίζεται και στο πεδίο των προστίμων, οριοθετώντας την κατ' αρχήν ευρεία ευχέρεια των εποπτικών αρχών. Ο στόχος είναι να καταστεί οικονομικά ασύμφορη η με πρόθεση παραβίαση του Κανονισμού για άντληση οικονομικών ωφελειών. Για το λόγο αυτό άλλωστε, πέραν του κριτηρίου του δόλου ή της αμέλειας σε σχέση με την παραβίαση του Κανονισμού τίθεται και το ζήτημα της ύπαρξης οικονομικών ωφελειών που αποκομίστηκαν ή ζημιών που αποφεύχθηκαν άμεσα ή έμμεσα από την παραβίαση.

Είναι δηλαδή προφανές, ότι οι περιπτώσεις παραβίασης, όταν δεν είχαν ως αποτέλεσμα οικονομικό όφελος ή δεν τελέστηκαν από πρόθεση ή συνέβησαν παρά τη λήψη τεχνικών και οργανωτικών μέτρων, θα αντιμετωπιστούν σαφώς επιεικέστερα.

Η αναφορά σε βασικές προβληματικές και κανόνες του ΓΚΠΔ είχε ως στόχο να υπενθυμίσει τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώθηκε μετά τη θέση του σε ισχύ και να τονίσει ότι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας πρέπει να αναλάβουν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και να εκπληρώσουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις για την επίτευξη του απαιτούμενου επιπέδου συμμόρφωσης, το οποίο πρέπει να επανελέγχεται διαρκώς.

[Τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια ως υπεύθυνοι επεξεργασίας](#)

Τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια, ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής, συγκροτούν τον ένα εκ των δύο σημαντικών πόλων υπευθύνων επεξεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης, με τον άλλο να είναι το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο και ασκεί την εποπτεία επ' αυτών. Τα ιδιωτικά σχολεία εκ της θέσης τους επεξεργάζονται πλήθος δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα χιλιάδων προσώπων, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι παιδιά τα

οποία αξιώνουν μεγαλύτερης και ειδικής προστασίας. Οι μαθητές λόγω ανηλικότητας και λόγω του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, το οποίο εκ της φύσης του ενέχει αυξημένες αξιώσεις ιδιωτικότητας, έχουν ανάγκη σημαντικού βαθμού προστασίας των δεδομένων τους όσο και εξοικείωσή τους με ορθές πρακτικές διαχείρισης δεδομένων. Αξιώνουν με λίγα λόγια τόσο την κατά νόμο προστασία τους όσο και την «εκπαίδευσή» τους αναφορικά και με αυτά τα δικαιώματά τους, ως μελλοντικοί πολίτες. Ανάλογες απαιτήσεις υπάρχουν προφανώς και για τους εργαζόμενους εκπαιδευτικούς όσο και για τους γονείς των μαθητών, στο βαθμό που είναι υποκείμενα των δεδομένων των σχετικών επεξεργασιών.

Το κλειδί στη σχέση ιδιωτικών σχολείων-μαθητών-γονέων-εκπαιδευτικών είναι η εμπιστοσύνη, διαφάνεια, συνεργασία και συνεχής επαναξιολόγηση της τήρησης των θεμελιωδών κανόνων επεξεργασίας δεδομένων. Το πλαίσιο της εκπαίδευσης, στο οποίο δημιουργούνται και αναπαράγονται ποικιλοτρόπως και αρκετές κατηγορίες ευαίσθητων δεδομένων των ανωτέρω προσώπων, επιβάλλει εκ των πραγμάτων την τήρηση εγγυήσεων που εξασφαλίζουν την επίτευξη των εκπαιδευτικών σκοπών με τη μικρότερη δυνατή διακινδύνευση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

1.2 Ο ν.3471/2006 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών

Σκοπός του νόμου – Σχέση με τον ΓΚΠΔ

Η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δε συμβαίνει μόνο εντός ενός κλειστού ΠΣ ενός υπευθύνου επεξεργασίας ή εντός ενός συστήματος αρχειοθέτησης που αφορά αρχεία σε φυσική μορφή, αλλά όλο και συχνότερα πια διεξάγεται μέσω ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σκοπός του ν.3471/2006, είναι η προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής και η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Κατά το άρθρο 3 παρ. 1 αυτού, οι διατάξεις των άρθρων 1-17 έχουν εφαρμογή κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών, στο πλαίσιο της παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε δημόσια δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, περιλαμβανομένων αυτών που υποστηρίζουν συσκευές συλλογής δεδομένων και ταυτοποίησης.

Ο ν.3471/2006 συνιστά ενσωμάτωση της Οδηγίας 2002/58/EK (εφεξής Οδηγία E-privacy), όπως αυτή διαμορφώθηκε κατόπιν τροποποίησής της από την Οδηγία 2009/136/EK, η οποία ενσωματώθηκε με το ν.4070/2012, ως τροποποιητικός νόμος του ν.3471/2006.

Ήδη σύμφωνα με το αρ.3 παρ. 2, ο ν.3471/2006 θεωρείται *lex specialis* έναντι του ήδη καταργηθέντος ν.2472/1997 (δηλαδή πλέον του ν.4624/2019). Αυτό άλλωστε επιβεβαιωνόταν ήδη και από το αρ.1 παρ.2 της Οδηγίας E-privacy.

Σε επίπεδο εφαρμογής δηλαδή, για τα ζητήματα που ρυθμίζονται από το ν.3471/2006 οι διατάξεις αυτού κατισχύουν ως ειδικότερες έναντι των γενικών διατάξεων προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι οποίες εν προκειμένω είναι ο ΓΚΠΔ και ο εθνικός νόμος 4624/2019 (lex generalis).

Το πλαίσιο της προστασίας στο πεδίο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, θα μεταβληθεί, καθώς αναμένεται η ψήφιση νέου Κανονισμού Eprivacy, ο οποίος θα ρυθμίσει τα σχετικά ζητήματα με συνεκτικό τρόπο.

[Το ζήτημα των cookies](#)

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, μας απασχολεί ιδίως το αρ.5 παρ.4 του ν.3471/2006 (όπως ισχύει κατόπιν τροποποίησής του από το αρ.170 του ν.4070/2012) το οποίο ορίζει ότι:

Η αποθήκευση πληροφοριών ή η απόκτηση πρόσβασης σε ήδη αποθηκευμένες πληροφορίες στον τερματικό εξοπλισμό συνδρομητή ή χρήστη επιτρέπεται μόνο αν ο συγκεκριμένος συνδρομητής ή χρήστης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του μετά από σαφή και εκτενή ενημέρωση κατά την παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 2472/1997, όπως ισχύει. Η συγκατάθεση του συνδρομητή ή χρήστη μπορεί να δίδεται μέσω κατάλληλων ρυθμίσεων στο φυλλομετρητή ιστού ή μέσω άλλης εφαρμογής. Τα παραπάνω δεν εμποδίζουν την οποιαδήποτε τεχνικής φύσεως αποθήκευση ή πρόσβαση, αποκλειστικός σκοπός της οποίας είναι η διενέργεια της διαβίβασης μίας επικοινωνίας μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή η οποία είναι αναγκαία για την παροχή υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, την οποία έχει ζητήσει ρητά ο χρήστης ή ο συνδρομητής. Με πράξη της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.) ορίζονται ειδικότερα οι τρόποι παροχής πληροφοριών και δήλωσης της συγκατάθεσης.

Η ρύθμιση αυτή αφορά κατά κύριο λόγο το ζήτημα της εγκατάστασης «cookies» στον τερματικό εξοπλισμό ενός χρήστη. Τα cookies, σύμφωνα με την ΑΠΔΠΧ, είναι μικρά αρχεία με πληροφορίες που μια ιστοσελίδα αποθηκεύει στον υπολογιστή ενός χρήστη, ώστε κάθε φορά που συνδέεται στην ιστοσελίδα, η τελευταία να ανακτά τις εν λόγω πληροφορίες και να προσφέρει στον χρήστη σχετικές υπηρεσίες. Τα cookies δεν είναι η μοναδική τεχνολογία που επιτελεί αυτή τη λειτουργία, αλλά είναι η συνηθέστερη και στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας θα ασχοληθούμε αποκλειστικά με αυτή.

[Η προστασία έναντι των cookies στο νέο πλαίσιο του ΓΚΠΔ](#)

Από την παραπάνω διάταξη, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

1) Η ρύθμιση εκτείνεται τόσο σε προσωπικά όσο και μη προσωπικά δεδομένα. Ο όρος πληροφορίες είναι γενικότερος του ήδη αποσαφηνισμένου όρου δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (ή προσωπικά δεδομένα). Η χρήση του όρου πληροφορίες με τον όρο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα στο ίδιο κείμενο, δηλαδή τόσο στο κείμενο της Οδηγίας 2009/136/EK όσο και στον εθνικό νόμο, υποδηλώνει τη διάκρισή τους και τη χρήση τους για την περιγραφή

δου διαφορετικών εννοιών. Δηλαδή, η απαίτηση «προστασίας» του χρήστη, αφορά και μη προσωπικά δεδομένα.

2) Η αποθήκευση cookies και η μέσω αυτών μετάδοση ή πρόσβαση σε αποθηκευμένες πληροφορίες, απαιτεί την προηγούμενη ενημέρωση και συγκατάθεση του χρήστη.

3) Για το ζήτημα της ενημέρωσης και της συγκατάθεσης, ο νόμος 3471/2006 παραπέμπει στον καταργηθέντα νόμο 2472/1997 (ενώ η Οδηγία 2009/136/EK στην επίσης καταργημένη Οδηγία 95/46/EK). Αυτό σημαίνει ότι για τον εντοπισμό του περιεχομένου των όρων «ενημέρωση» και «συγκατάθεση» θα ανατρέξει κανείς στη *lex generalis*, δηλαδή στον ΓΚΠΔ. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, καθότι η υποχρέωση ενημέρωσης και οι προϋποθέσεις συγκατάθεσης υπό τον ΓΚΠΔ, είναι σαφώς αυστηρότερες και πιο προστατευτικές σε σχέση με την Οδηγία 95/46/EK.

Δηλαδή, το επίπεδο πληροφόρησης που πρέπει να έχει ένας χρήστης πριν την εγκατάσταση cookies στον υπολογιστή του όσο και ο τρόπος με τον οποίο ζητείται η συγκατάθεσή του, πρέπει να εναρμονίζονται πια με τις απαιτήσεις των αρ.13 (και κατά περίπτωση αρ.14) ΓΚΠΔ και των αρ.7 ΓΚΠΔ.

Είναι φανερό ότι το επίπεδο υποχρεώσεων των υπευθύνων επεξεργασίας, είναι σε κάποιο βαθμό αυξημένο, απαιτώντας από αυτούς να διευρύνουν το περιεχόμενο της ενημέρωσης και συχνά να τροποποιήσουν τη διαδικασία λήψης συγκατάθεσης. Για παράδειγμα η ενημέρωση πρέπει να εκτείνεται πια και σε ζητήματα όπως στο χρόνο αποθήκευσης (ή κριτήρια καθορισμού του χρόνου), στη χώρα προέλευσης αυτών, στην ύπαρξη αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων ή κατάρτισης προφίλ, στον τρόπο ανάκλησης της συγκατάθεσης κλπ.

Κατηγορίες cookies – Ζητήματα συγκατάθεσης

Η ΑΠΔΠΧ, προβαίνει σε μια υποτυπώδη αν και χρήσιμη διάκριση κατηγοριών cookies, όπως προκύπτει από τον ιστότοπό της. Τα διακρίνει δηλαδή σε:

- α) cookies απαραίτητα για τη διαβίβαση μίας επικοινωνίας μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών
- β) cookies τα οποία είναι αναγκαία για την παροχή υπηρεσίας την οποία έχει ζητήσει ρητά ο χρήστης
- γ) cookies με σκοπό τη διαδικτυακή διαφήμιση (advertising)
- δ) cookies με σκοπό την έρευνα και ανάλυση αγοράς
- ε) cookies με σκοπό τη βελτίωση διαφημιζόμενων προϊόντων
- ζ) cookies με σκοπό την στατιστική ανάλυση (web analytics)

Πλην των κατηγοριών cookies που υπάγονται στην α ή β' περίπτωση, για όλες τις άλλες, ο νόμος απαιτεί για την εγκατάστασή τους την πρότερη λήψη συγκατάθεσης. Η λειτουργία και συνεπώς ο χαρακτηρισμός του σκοπού κάθε cookie, θα πρέπει να γίνεται με συστατικό τρόπο. Διαφορετικά, παραβιάζεται η υποχρέωση διαφανούς ενημέρωσης, το ελεύθερο και εν επιγνώσει της συγκατάθεσης όσο και γενικά το δικαίωμα προστασίας των πληροφοριών των χρηστών.

Δηλαδή, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μιας ιστοσελίδας οφείλει αφενός να ενημερώσει το χρήστη για όλες τις κατηγορίες cookies που χρησιμοποιεί σε αυτή και εν συνεχεία να παράσχει τη δυνατότητα επιλεκτικής συγκατάθεσης σε κάθε μια εκ των κατηγοριών για τις οποίες υφίσταται η σχετική υποχρέωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας εξετάστηκαν τα παρακάτω κριτήρια στο σύνολο των ιστότοπων των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της Ελληνικής Επικράτειας:

2.1 Πολιτική Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

- α) Αν υφίσταται Πολιτική Προστασίας
- β) Αν υφίσταται αναφορά σε σκοπούς επεξεργασίας στην Πολιτική Προστασίας
- γ) Αν υφίσταται αναφορά σε δικαιώματα των υποκειμένων στην Πολιτική Προστασίας
- δ) Αν υφίσταται αναφορά σε ύπαρξη και στοιχεία επικοινωνίας με τον DPO στην Πολιτική Προστασίας

Στο πεδίο αυτό, εξετάζεται το αν στους ερευνώμενους ιστοτόπους υφίσταται κατ' αρχήν κείμενο Πολιτικής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ή Πολιτική Απορρήτου, όπως αλλιώς μπορεί να ονομάζεται) και αν σε αυτό εντοπίζουμε αναφορά σε σκοπούς επεξεργασίας, στα δικαιώματα των υποκειμένων, και στην ύπαρξη ή και στοιχεία επικοινωνίας με τον DPO.

Η ύπαρξη Πολιτικής (Προστασίας) αναφέρεται κατά ρητό τρόπο στον ΓΚΠΔ στα άρθρα 24 παρ.2 και 39 παρ.1 περιπτ. β' και συνιστά κατ' αρχήν υποχρέωση η εφαρμογή τους (άρα προφανώς η ύπαρξή τους) ενώ συνιστά καθήκον του DPO η παρακολούθηση της συμμόρφωσης του υπευθύνου επεξεργασίας σε σχέση με τις δηλωθείσες από αυτόν πολιτικές.

Παράλληλα η ύπαρξη γραπτής και δεσμευτικής Πολιτικής Προστασίας αναφέρεται στη γνώμη 3/2010 της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 (Opinion 3/2010 on the principle of accountability, WP 173) ως μέτρο που αποδεικνύει την τήρηση της αρχής της λογοδοσίας.

Η κοινή πρακτική έχει αναδείξει τον όρο Πολιτική Προστασίας (ή άλλως λεγόμενη Πολιτική Απορρήτου) ως ένα κείμενο μέσω του οποίου ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ανακοινώνει (και ταυτόχρονα δεσμεύεται αναφορικά με) το πως θα επεξεργαστεί και θα προστατεύσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζεται, τα μέτρα ασφαλείας που τηρεί ενώ με το ίδιο κείμενο συνήθως επιχειρείται η εκπλήρωση της υποχρέωσης ενημέρωσης των υποκειμένων, για όσα ζητήματα δικαιούνται να ενημερωθούν βάσει των αρ.13, 14 ΓΚΠΔ αλλά και της αρχής της διαφάνειας.

Η ενημέρωση αυτή πρέπει να επεκτείνεται στα εξής ειδικότερα πεδία:

1. στην ταυτότητα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου επεξεργασίας
2. στα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου προστασίας δεδομένων
3. στους σκοπούς της επεξεργασίας καθώς και τη νομική βάση για την επεξεργασία
4. εάν η επεξεργασία βασίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ' ΓΚΠΔ, τα έννομα συμφέροντα που επιδιώκονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή από τρίτο,
5. στους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,
6. στην τυχόν πρόθεση του υπευθύνου επεξεργασίας να διαβιβάσει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό
7. στο χρονικό διάστημα για το οποίο θα αποθηκευτούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή, όταν αυτό είναι αδύνατο, τα κριτήρια που καθορίζουν το εν λόγω διάστημα,
8. στην ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος στον υπεύθυνο επεξεργασίας για πρόσβαση και διόρθωση ή διαγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή περιορισμό της επεξεργασίας που αφορούν το υποκείμενο των δεδομένων ή δικαιώματος αντίταξης στην επεξεργασία, καθώς και δικαιώματος στη φορητότητα των δεδομένων,
9. στην ύπαρξη του δικαιώματος ανάκλησης της συγκατάθεσης
10. στο δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή,
11. στο κατά πόσο η παροχή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί νομική ή συμβατική υποχρέωση ή απαίτηση για τη σύναψη σύμβασης
12. στην ύπαρξη τυχόν αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ

Η πρακτική της ενσωμάτωσης όλων των ανωτέρω πληροφοριών σε ένα ενιαίο κείμενο, είναι χρήσιμη, καθώς με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στο υποκείμενο να πληροφορηθεί με συστηματικότητα για το πως τελικά ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα διαχειριστεί τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.

Η παραβίαση της υποχρέωσης ενημέρωσης, συνιστά μείζονα παράβαση για τον υπεύθυνο επεξεργασίας, καθώς συγκαταλέγεται στις περιπτώσεις εκείνες για τις οποίες απειλούνται διοικητικά πρόστιμα έως 20.000.000 ευρώ ή σε περίπτωση επιχειρήσεων, έως το 4 % του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους (ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο), σύμφωνα με το αρ.83 παρ.5 περιπτ. β'.

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε αν θεωρήσουμε ερμηνευτικά την μη ύπαρξη Πολιτικής Προστασίας ως παραβίαση της αρχής της λογοδοσίας, η οποία τιμωρείται στο αρ.83 παρ.5 περιπτ. α'.

Συνεπώς, η ύπαρξη Πολιτικής Προστασίας που να περιλαμβάνει τουλάχιστον αναφορά στους σκοπούς επεξεργασίας, στα δικαιώματα των υποκειμένων και στα στοιχεία του DPO, δίνει σοβαρές ενδείξεις κατά πόσο ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει εκπληρώσει βασικές υποχρεώσεις του που απορρέουν από τον ΓΚΠΔ. Για την ακρίβεια, η ύπαρξη μιας έστω υποτυπώδους Πολιτικής Προστασίας, συνιστά ένδειξη ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας, έχει προβεί σε μια στοιχειώδη καταγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζεται (data mapping), που είναι το πρώτο και αναγκαίο βήμα για την υλοποίηση μιας συμμόρφωσης.

Στο πλαίσιο της έρευνας, επιλέχθηκαν και παρουσιάζονται μόνο τα παραπάνω κριτήρια, δηλαδή, η κατ' αρχήν ύπαρξη πολιτικής προστασίας και η αναφορά εντός αυτής σε σκοπούς επεξεργασίας, δικαιώματα υποκειμένων και στοιχεία DPO. Τα κριτήρια αυτά, τα οποία όπως αναδείχθηκε δεν εξαντλούν τις υποχρεώσεις ενημέρωσης και διαφάνειας ενός υπευθύνου επεξεργασίας, είναι τα πλέον βασικά, καθώς συγκροτούν ένα ελάχιστο απαιτούμενο πλαίσιο ενημέρωσης του υποκειμένου. Το υποκείμενο των δεδομένων, πρέπει να γνωρίζει για ποιους σκοπούς τυγχάνουν επεξεργασίας τα δεδομένα του από το συγκεκριμένο υπεύθυνο επεξεργασίας, ποια είναι τα δικαιώματά του και πως μπορεί να τα ασκήσει και ποια είναι τα στοιχεία του DPO ώστε να επικοινωνήσει με αυτόν.

Η εξασφάλιση ενημέρωσης στο υποκείμενο σε σχέση με τα παραπάνω καθώς και η εξασφάλιση επικοινωνίας με τον DPO, είναι κρίσιμα στοιχεία μιας διαδικασίας συμμόρφωσης, καθώς επιτρέπουν τη δημιουργία έστω μιας ελάχιστης σχέσης του υποκειμένου με τον υπεύθυνο επεξεργασίας και προλαμβάνουν σε κάποιο βαθμό αρνητικές καταστάσεις και εξελίξεις (πχ καταγγελίες, έλεγχο κλπ). Επιπλέον, η διατήρηση καλής επικοινωνίας του υπευθύνου επεξεργασίας με τα υποκείμενα, μπορεί να συμβάλει στην αποκάλυψη σφαλμάτων στη διαδικασία συμμόρφωσης, οργανωτικών παραλείψεων ή ελλείψεων ή και λανθασμένων εκτιμήσεων στον τρόπο διαχείρισης.

Με λίγα λόγια, τα υποκείμενα των δεδομένων (μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικοί), αν υπάρχει η αντίστοιχη κουλτούρα στο εσωτερικό ενός ιδιωτικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μπορεί να λειτουργήσουν και ως πηγές άντλησης χρήσιμων πληροφοριών για το επίπεδο προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Δηλαδή, είναι μια σχέση αμφίδρομη και ως τέτοια χρήζει ιδιαίτερης προστασίας και αξιοποίησης.

2.2 Ύπαρξη πιστοποιητικού SSL

Στο πεδίο αυτό εξετάζεται αν στους ερευνώμενους ιστότοπους υφίσταται λειτουργικό πιστοποιητικό ssl το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του ιστότοπου.

Το πρωτόκολλο ssl (secure socket layer) χρησιμοποιείται για την ασφαλή ανταλλαγή των μεταδιδόμενων δεδομένων μέσω κρυπτογράφησης και την ασφαλή σύνδεση μεταξύ του ηλεκτρονικού υπολογιστή ή φυλλομετρητή του χρήστη και του ιστότοπου.

Ηλεκτρονικό Πιστοποιητικό Ασφαλείας

Το τεχνικό αυτό μέτρο είναι από τα πλέον βασικά για την παροχή ασφάλειας στη λειτουργία ενός ιστότοπου. Υπάγεται σαφώς στις βασικές υποχρεώσεις ενός υπευθύνου επεξεργασίας, όπως προκύπτει από το αρ.24 παρ.1 ΓΚΠΔ και αρ.32 παρ.1 ΓΚΠΔ, τα οποία ορίζουν αντίστοιχα ότι:

Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζει και να μπορεί να αποδεικνύει ότι η επεξεργασία διενεργείται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.

Λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις, το κόστος εφαρμογής και τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία εφαρμόζουν κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας έναντι των κινδύνων.

Η παραβίαση των υποχρεώσεων αυτών, υπάγεται στην «χαμηλότερη» κατηγορία προστίμων, δηλαδή διοικητικά πρόστιμα έως 10.000.000 EUR ή, σε περίπτωση επιχειρήσεων, έως το 2 % του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, (ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο).

2.3 Cookies

- α) Ενημέρωση για ύπαρξη Cookies
- β) Επιλεκτική συγκατάθεση σε Cookies
- γ) Χώρα αποστολής δεδομένων μέσω των Cookies

Στο πεδίο αυτό, εξετάζεται το αν στους ερευνόμενους ιστοτόπους υφίσταται κατ' αρχήν ενημέρωση για τη χρήση cookies, αν παρέχεται δυνατότητα επιλεκτικής συγκατάθεσης σε τυχόν μη απαραίτητες κατηγορίες cookies (όπως ορίστηκαν προηγουμένως) και ποια είναι η χώρα στην οποία αποστέλλονται τα δεδομένα των υποκειμένων.

Η ενημέρωση για τη χρήση των cookies και η δυνατότητα επιλεκτικής συγκατάθεσης στα μη απαραίτητα cookies, συνιστά υποχρέωση που απορρέει από το ν.3471/2006 (δηλαδή την Οδηγία 2002/58/EK, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατόπιν τροποποίησής της από την Οδηγία 2009/136/EK). Η παραβίαση του αρ.4 παρ.5 του ν.3471/2006 μας οδηγεί στην εφαρμογή νομοθεσίας για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δηλαδή παλαιότερα στο ν.2472/1997 και πλέον στο ν.4624/2019. Σε κάθε βέβαια περίπτωση συμπληρωματικά θα εφαρμοστεί και ο ΓΚΠΔ.

Η αποστολή των δεδομένων των χρηστών μέσω των cookies σε τρίτες χώρες, όταν αυτά συνιστούν προσωπικά δεδομένα, συνιστά κατ' ουσία μια διαβίβαση, όπως αυτή ορίζεται στα άρθρα 44-50 ΓΚΠΔ.

Ως Τρίτη χώρα εννοείται κάθε χώρα που είναι εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Οι χώρες του ΕΟΧ είναι τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιπλέον η Ισλανδία, η Νορβηγία και το Λιχτενστάιν.

Αναφορικά με τη διαβίβαση δε νοούνται ως τρίτες χώρες όσες έχουν λάβει απόφαση επάρκειας (adequacy decision) από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και είναι σήμερα οι εξής:

η Ανδόρα, η Αργεντινή, ο Καναδάς, τα Νησιά Φερόε, το Γκέρνσεϊ, το Ισραήλ, το Isle of Man, η Ιαπωνία, το Τζέρσεϊ, η Νέα Ζηλανδία, η Ελβετία, η Ουρουγουάη και οι ΗΠΑ (στο πλαίσιο του Privacy Shield).

Η διαβίβαση λοιπών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω του μηχανισμού των cookies σε τρίτες χώρες (οι οποίες δηλαδή δε διαθέτουν απόφαση επάρκειας), θα συνιστά παραβίαση του ΓΚΠΔ, η οποία σύμφωνα με το αρ.83 παρ.5 περιπτ. γ' υπάγεται στις αυστηρότερες κυρώσεις (δηλαδή πρόστιμο έως 20.000.000 ευρώ ή έως το 4% του συνολικού παγκοσμίου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους.

Η πραγματικότητα, είναι ότι πολλοί υπεύθυνοι επεξεργασίας, σπανίως αντιλαμβάνονται ότι προβαίνουν σε παράνομη διαβίβαση δεδομένων, διότι αυτή διενεργείται μέσω των cookies, τη λειτουργία των οποίων δεν προσδιόρισαν ή δεν εκτίμησαν επαρκώς, κατά τη δημιουργία του ιστότοπου.

2.4 Τρίτες εφαρμογές-Υπερσύνδεσμοι

α) Αν παρέχεται πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές ή αν υπάρχουν υπερσύνδεσμοι (hyperlinks)

β) Αν υπάρχει σύνδεση με ΜΚΔ

Ως «τρίτες εφαρμογές» στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, νοούνται εφαρμογές που αντιστοιχούν σε διαφορετικό URL από αυτό του αρχικού ιστότοπου, δηλαδή πρακτικά σε μια νέα διεύθυνση μέσα στο περιβάλλον του διαδικτύου και δύνανται να είναι εφαρμογές (τύπου Nonoville) ή web apps μέσωσν κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ).

Η χρήση τρίτων εφαρμογών ή και υπερσυνδέσμων, δεν θέτει εξ αρχής ζήτημα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Πλην όμως, η διατήρηση λογαριασμών ΜΚΔ θέτει ζητήματα προστασίας δεδομένων, καθότι ο διαχειριστής σελίδας ΜΚΔ (για παράδειγμα facebook), θεωρείται από κοινού υπεύθυνος επεξεργασίας με την εταιρεία η οποία το παρέχει για τα δεδομένα των επισκεπτών της σχετικής σελίδας. Συνεπώς, προκύπτουν ζητήματα συνευθύνης, παρότι ένας διαχειριστής σελίδας σπανίως έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει ουσιαστικά τους όρους επεξεργασίας που τίθενται από τις εταιρείες στις οποίες ανήκουν οι σελίδες αυτές (facebook, youtube, twitter κλπ).

Σε κάθε περίπτωση, η ύπαρξη εφαρμογών εγκατεστημένων στον ιστότοπο ενός ιδιωτικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, θέτει σε ένα γενικό πλαίσιο ζητήματα ενημέρωσης, προστασίας, αποποίησης ευθύνης ή και κατά περίπτωση προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των χρηστών. Θα πρέπει σε βασικό επίπεδο ο χρήστης να ενημερώνεται μέσω κατάλληλης πολιτικής πριν την χρήση της εφαρμογής ή του

υπερσυνδέσμου ότι μεταφέρεται σε διαφορετικό URL, ότι σε αυτό ενδέχεται να εγείρονται ζητήματα ασφαλείας ή να πραγματοποιείται μια διαφορετική επεξεργασία κλπ.

Επίσης, αν μια εφαρμογή παρέχεται μέσω συνεργασίας (παροχής υπηρεσιών) του ιδιωτικού γυμνασίου ή/και λυκείου με μια ιδιωτική εταιρεία και υπάρχει δηλαδή μια σχέση υπευθύνου-εκτελούντα την επεξεργασία, αυτό πρακτικά σημαίνει ότι εγείρονται αμέσως υποχρεώσεις ενημέρωσης των φυσικών προσώπων, ελέγχου του εκτελούντα αν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον ΓΚΠΔ, ύπαρξης συμφωνίας μεταξύ υπευθύνου-εκτελούντα (Data Processing Agreement) και άλλες.

Η ύπαρξη πολλών και διαφορετικών εφαρμογών και υπερσυνδέσμων σε ιστότοπους ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων, ικανοποιεί συνήθως λειτουργικές ανάγκες ή ανάγκες επικοινωνίας με τους πολίτες, αλλά ταυτόχρονα θέτει ένα γενικότερο ζήτημα μέριμνας και ευαισθητοποίησης των εν λόγω σχολείων για τα όρια χρήσης τους, την ενημέρωση των φυσικών προσώπων, την ηλεκτρονική ασφάλεια και πιθανώς την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2.5 Φόρμα επικοινωνίας

- α) Αν υπάρχει φόρμα επικοινωνίας
- β) Αν περιλαμβάνει ειδοποίηση απορρήτου

Η φόρμα επικοινωνίας, δηλαδή πρακτικά το σημείο του ιστότοπου στο οποίο ένας πολίτης μπορεί να απευθύνει με ηλεκτρονικό γραπτό μήνυμα προς το σχολείο, είναι μια συνηθισμένη διαδικτυακή υπηρεσία, που παρέχεται σε ιστότοπους σχολείων. Συνήθως, οι πολίτες αποστέλλουν ένα μήνυμα, παρέχοντας ταυτόχρονα το ονοματεπώνυμό τους καθώς και τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ως εκ τούτου, η φόρμα επικοινωνίας, πρέπει να αντιμετωπισθεί πρωτίστως ως ένα σημείο συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία είτε δημιουργεί μια καινούρια επεξεργασία είτε εντάσσεται οργανωτικά σε κάποια ήδη υφιστάμενη.

Ως τέτοια, η φόρμα επικοινωνίας θα πρέπει να περιλαμβάνει μια σύντομη πολιτική προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (ειδοποίηση απορρήτου) ή έστω μια παραπομπή σε πολιτική προστασίας που υφίσταται σε άλλο σημείο του ιστότοπου. Ο πολίτης θα πρέπει να είναι ενημερωμένος για το πλαίσιο της επεξεργασίας που ακολουθεί το σχολείο σε σχέση με τα αποστέλλόμενα δεδομένα.

Σε κάθε περίπτωση, η φόρμα επικοινωνίας, ως σημείο συλλογής δεδομένων, απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Θα πρέπει ο επισκέπτης να ενημερώνεται τι είδους επικοινωνία μπορεί να λάβει χώρα μέσω αυτής και τι είδους πληροφορίες, αιτήματα ή έγγραφα μπορεί να στέλνει μέσω αυτής στο σχολείο.

2.6 Φωτογραφικό υλικό

- α) Αν υπάρχει φωτογραφικό υλικό
- β) Αν τα πρόσωπα είναι καλυμμένα

Οι φωτογραφίες στις οποίες απεικονίζονται ταυτοποιημένα ή ταυτοποιήσιμα πρόσωπα συνιστούν κατ' αρχήν «απλά» δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Εντούτοις αυτή δεν είναι η μοναδική περίπτωση. Φωτογραφίες οι οποίες αποκαλύπτουν την κατάσταση της υγείας ενός προσώπου, τις πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις του, τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, τη σεξουαλική ζωή ή το γενετήσιο προσανατολισμό, πιθανότατα θα χαρακτηριστούν ως στοιχεία που εμπεριέχουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα (ή άλλως λεγόμενα δεδομένα ειδικών κατηγοριών). Επίσης, οι φωτογραφίες παιδιών, παρότι δεν υπάγονται τυπικά στα «απλά» δεδομένα, εντούτοις πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο που προσιδιάζει στα ευαίσθητα δεδομένα. Την αυξημένη προστασία των δεδομένων των παιδιών επιβάλλει ρητά ο Κανονισμός στην Αιτιολογική Σκέψη αρ.38 και 58.ιδιωτικού σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω των οποίων ταυτοποιείται ή δύναται να ταυτοποιηθεί ένα φυσικό πρόσωπο, συνιστούν σαφώς επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η θεμελίωση της νομιμότητας των παραπάνω επεξεργασιών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων ενός σχολείου, είναι ένα δύσκολο εγχείρημα. Για την ακρίβεια, αναζητείται η νόμιμη βάση επεξεργασίας των δεδομένων αυτών και κυρίως της δημοσιοποίησής τους (ανάρτησης) σε ιστότοπο ενός σχολείου.

Προκειμένου να περιοριστεί το αντικείμενο έρευνας, πρέπει να ξεκαθαριστεί εκ των προτέρων ότι κάποιες περιπτώσεις επεξεργασίας, όπως για παράδειγμα η δημοσιοποίηση φωτογραφιών υπαλλήλων (που έχουν ληφθεί κατά την ώρα εργασίας τους), δύσκολα μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη.

Η δημοσιοποίηση φωτογραφιών που λαμβάνονται στο πλαίσιο εκδηλώσεων ή δράσεων ενός σχολείου, θα μπορούσε οριακά να θεμελιωθεί στην υπεράσπιση των εννόμων συμφερόντων του, τηρουμένων όμως όλων των υπολοίπων προϋποθέσεων, όπως στάθμιση των συμφερόντων του σχολείου και των υποκειμένων, θεμελίωση/δικαιολόγηση του σκοπού επεξεργασίας, τήρηση της αρχής της ελαχιστοποίησης, καθορισμός του χρόνου διατήρησης, ενημέρωση των υποκειμένων, εξασφάλιση της άσκησης των δικαιωμάτων κλπ.

Μια τεχνική λύση η οποία ακολουθείται συχνά κατά τη δημοσιοποίηση φωτογραφιών σε ιστότοπους, είναι «η θόλωση» των αναρτώμενων φωτογραφιών, ώστε να μην είναι εύκολη η ταυτοποίηση των προσώπων. Παρότι η συγκεκριμένη επιλογή δεν στερείται κριτικής (λόγω των τεχνολογικών δυνατοτήτων αντιστροφής της διαδικασίας θόλωσης) ούτε συνιστά μέτρο που καλύπτει τυχόν άλλες παραλείψεις ή αξιολογήσεις, εντούτοις συνιστά μια πρώτη ένδειξη

ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας αντιλαμβάνεται έστω υποτυπωδώς την ανάγκη προστασίας των εμφανιζόμενων προσώπων και προβαίνει σε μια διαδικασία ανωνυμοποίησης.

Αντιλαμβανόμενοι ότι η λήψη φωτογραφιών και κυρίως η δημοσιοποίησή τους σε ιστότοπους των εν λόγω σχολείων, είναι ένα από τα πολλά καθήκοντα που εκτελούνται υπό ασφυκτικές συνήθως συνθήκες και δίχως την απαραίτητη καθοδήγηση, η επιλογή της «θόλωσης» των αναρτώμενων φωτογραφιών, δίδει ενδείξεις ότι στο εσωτερικό του σχολείου υπάρχει μια σχετική ευαισθητοποίηση για το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ασχέτως του αν η επιλογή αυτή δεν εξαντλεί το σύνολο των λοιπών υποχρεώσεων που απορρέουν από τη νομοθεσία.

Παρά ταύτα, η μη χρησιμοποίηση της τεχνικής «θόλωσης», δε σημαίνει αυτόματα την ύπαρξη παραβίασης του ΓΚΠΔ, αλλά σαφέστατα εγείρει ζητήματα περαιτέρω έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

3.1 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια της Ελληνικής Επικράτειας εμφανίζουν ή όχι ενδείξεις συμμόρφωσης ή ευαισθητοποίησης με την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών) σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια που ελέγχθηκαν μέσω των ιστότοπων κάθε σχολείου ξεχωριστά.

3.2 Αναμενόμενα αποτελέσματα

Με τη διεξαγωγή της έρευνας αναμένουμε ποσοτικές απαντήσεις στα κάτωθι ερωτήματα:

- 1) Διαθέτει ο ιστότοπος Πολιτική Απορρήτου;
- 2) Αν υπάρχει Πολιτική Απορρήτου, γίνεται αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) μέσα σε αυτή;
- 3) Περιλαμβάνονται τα δικαιώματα του υποκειμένου μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;
- 4) Αναφέρονται οι σκοποί επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;
- 5) Διαθέτει ο ιστότοπος λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του ιστότοπου του σχολείου;
- 6) Εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies;
- 7) Αν εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies, υπάρχει δυνατότητα επιλεκτικής απενεργοποίησης τους;
- 8) Υπάρχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές μέσω του ιστότοπου;
- 9) Υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (social media);
- 10) Διαθέτει ο ιστότοπος φόρμα επικοινωνίας με το σχολείο;
- 11) Αν υπάρχει φόρμα επικοινωνίας με το σχολείο, περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε αυτή;
- 12) Παρουσιάζεται στον ιστότοπο φωτογραφικό υλικό με πολίτες;
- 13) Αν υπάρχει φωτογραφικό υλικό, είναι καλυμμένα τα πρόσωπα των φυσικών προσώπων;

3.3 Σύντομη περιγραφή έρευνας

Ο σχεδιασμός της έρευνας ξεκίνησε με τον προσδιορισμό του σκοπού όπως αυτός αποτυπώνεται παραπάνω, την επιλογή του υπό μελέτη πληθυσμού και στη συνέχεια τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου που αποτέλεσε το εργαλείο συλλογής δεδομένων της έρευνας.

Στην εν λόγω έρευνα ο υπό μελέτη πληθυσμός είναι το σύνολο των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της Ελληνικής Επικράτειας. Επιλέχθηκε ως πληθυσμός της έρευνας το σύνολο των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων και όχι δείγμα από κάθε περιφέρεια καθώς ο αριθμός δεν ήταν απαγορευτικός και αυτή η προσέγγιση συνετέλεσε στην αποτύπωση μιας συνολικής εικόνας όσον αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας.

Η μεθοδολογία της έρευνας καθώς και τα εργαλεία συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν θα αναλυθούν σε επόμενο κεφάλαιο.

3.4 Χρονικό διάστημα διεξαγωγής

Η έρευνα ξεκίνησε την 1/2/2020 και ολοκληρώθηκε στις 15/6/2020. Το χρονικό διάστημα περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την εκτέλεση, την επεξεργασία, τον ποιοτικό έλεγχο και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Μεθοδολογία έρευνας

4.1 Περιγραφή της μεθοδολογίας συλλογής των δεδομένων

Η έρευνα αποτελεί μια ποσοτική έρευνα που διεξήχθη χρησιμοποιώντας ως μέσο το διαδίκτυο (Internet-mediated research) και έχοντας ως εργαλείο συλλογής δεδομένων δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η συλλογή των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε μέσα από τους ιστότοπους των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων, ενώ όσον αφορά τεχνικά χαρακτηριστικά και συγκεκριμένα την ύπαρξη των cookies, χρησιμοποιήθηκε ειδικό λογισμικό καταγραφής τους.

4.2 Περιορισμοί έρευνας

A. Από τις 29/8/2019, είναι σε ισχύ ο εθνικός νόμος 4624/2019 με τίτλο «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις».

Με το νόμο αυτό ελήφθησαν μέτρα εφαρμογής του ΓΚΠΔ στην εθνική έννομη τάξη (ο οποίος βέβαια ήταν σε πλήρη ισχύ από 25/5/2018), ενώ ενσωματώθηκε η αστυνομική οδηγία 2016/680/ΕΕ, η οποία ήταν κοινοτική υποχρέωση της χώρας.

Τα επιλεχθέντα κριτήρια της έρευνας δεν είχαν κάποια ιδιαίτερη αλληλεπίδραση με τις διατάξεις του ν.4624/2019 (πλην μιας προαναφερθείσας περίπτωσης), ο οποίος άλλωστε τη δεδομένη στιγμή εξετάζεται από την ΑΠΔΠΧ ως προς τη συμβατότητά του με τον ΓΚΠΔ, ενώ η όποια προσπάθεια ερμηνείας των διατάξεων του θα απέβαινε στο σημείο αυτό παρακινδυνευμένη. Συνεπώς, κρίθηκε σκόπιμο η έρευνα να βασιστεί στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ (αλλά και του e-privacy) για τον οποίο υπάρχουν σαφώς περισσότερα ερμηνευτικά εργαλεία.

B. Σε σχέση με τα κριτήρια του αν υφίσταται Πολιτική Προστασίας, αν υφίσταται αναφορά σε σκοπούς επεξεργασίας στην Πολιτική Προστασίας και αν υφίσταται αναφορά σε δικαιώματα των υποκειμένων στην Πολιτική Προστασίας, διευκρινίζουμε τα εξής: η έρευνα περιορίστηκε στο αν υπάρχει η παραμικρή αναφορά σε οποιοδήποτε από αυτά τα στοιχεία και όχι στην ποιοτική αξιολόγησή τους.

Δηλαδή, η ύπαρξη ενός υποτυπώδους κειμένου πολιτικής προστασίας στον ιστότοπο ενός Δήμου (ακόμα και αν δεν ήταν πλήρης), έλαβε τιμή «ΝΑΙ». Η αναφορά κάποιων σκοπών επεξεργασίας, ακόμα και αν πιθανολογούνταν ως μη πλήρης ή κατά περίπτωση «εσφαλμένη», λάμβανε τιμή «ΝΑΙ».

Η συγκεκριμένη ερευνητική επιλογή, προέκυψε ως αναγκαιότητα από τη φύση της έρευνας, καθώς ήταν αδύνατο μέσω ενός ισότοπου να ελεγχθούν ποιοτικά τα συγκεκριμένα κριτήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για το σύνολο των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της ελληνικής επικράτειας

Σύνολο ιδιωτικών Γυμνασίων και Λυκείων: 86 (το σύνολο των σχολείων προέρχεται από τις επίσημες λίστες του Υπουργείου Παιδείας & Θρησκευμάτων)

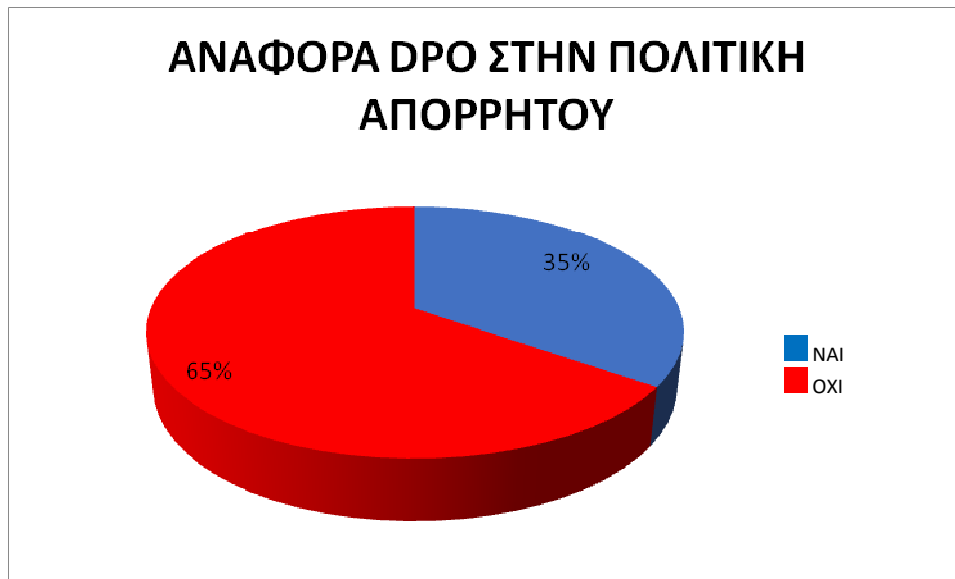
Σύνολο ιστότοπων που ελέγχθηκαν: 79 (Εκ των 86 συνολικά ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων όλης της επικράτειας, 7 δε διαθέτουν ιστότοπο και δεν περιλήφθηκαν στην έρευνα.)

1) Πολιτική προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

- Διαθέτουν οι ιστότοποι Πολιτική Απορρήτου;

- Αν υπάρχει Πολιτική Απορρήτου, γίνεται αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) μέσα σε αυτή;

- Περιλαμβάνονται τα δικαιώματα του υποκειμένου μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;

- Αναφέρονται οι σκοποί επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων μέσα στην Πολιτική Απορρήτου?

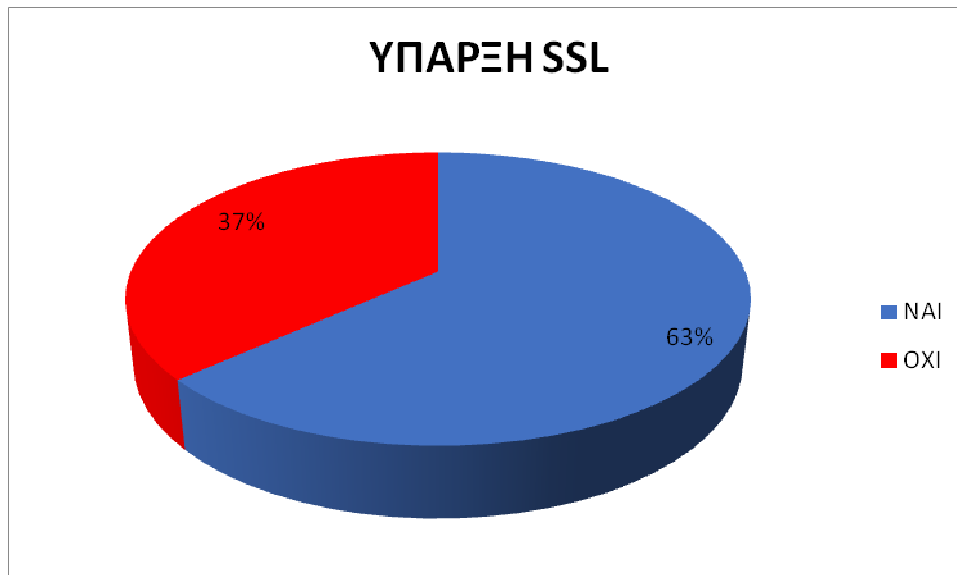

Όσον αφορά την Πολιτική προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα τα αποτελέσματα του ελέγχου των ιστοτόπων των ιδιωτικών Γυμνασίων και Λυκείων της ελληνικής επικράτειας, όπως αποτυπώνονται και στα παραπάνω γραφήματα, είναι τα ακόλουθα:

Εκ των 79 ιστοτόπων που ελέγχθησαν, το 29% διαθέτει Πολιτική Απορρήτου, σε αντίθεση με το 71% που δε διαθέτει. Στους ιστοτόπους που περιλαμβάνουν Πολιτική Απορρήτου, στο 35% υπάρχει αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO), ενώ στο 65% δεν γίνεται κάποια αναφορά. Σχετικά με τα δικαιώματα του υποκειμένου που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην Πολιτική Απορρήτου, το 61% τα αναφέρει, ένα 17% τα αναφέρει μερικώς, ενώ το 22% δεν τα αναφέρει. Όσον αφορά τους σκοπούς επεξεργασίας, αυτοί αναγράφονται στο 78% των ιστοτόπων που διαθέτουν Πολιτική Απορρήτου, ενώ δεν αναφέρονται στο 22%.

2) Ύπαρξη Πιστοποιητικού SSL

- Διαθέτουν οι ιστότοποι λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του ιστότοπου κάθε σχολείου;

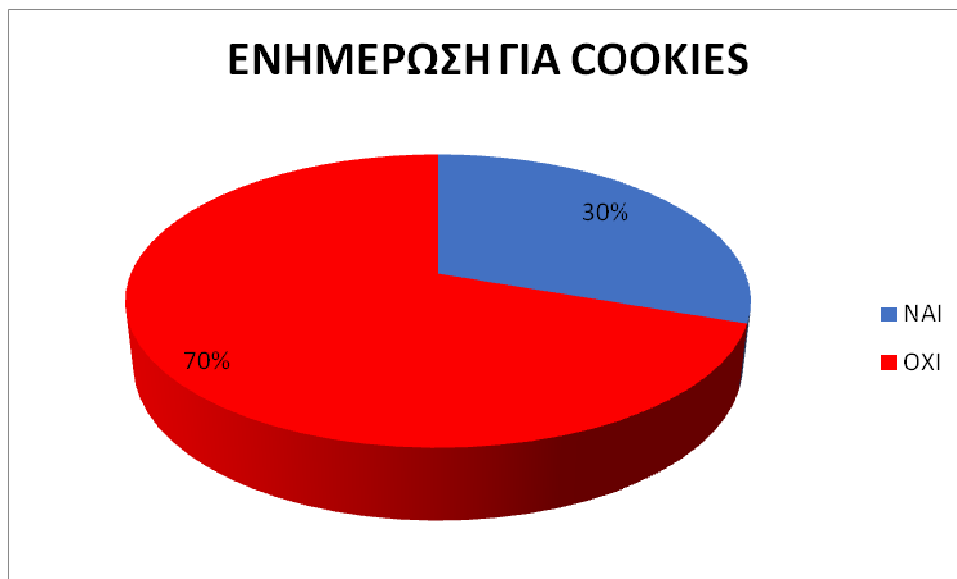

Από τους 79 ιστότοπους ιδιωτικών Γυμνασίων και Λυκείων το 63% διαθέτει λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του, σε αντίθεση με το υπόλοιπο 37% που είτε δε διαθέτει καθόλου πιστοποιητικό, είτε αυτό δεν είναι καθολικά λειτουργικό, ώστε να εξασφαλίζει την ασφαλή πρόσβαση σε όλους τους χώρους του ιστότοπου.

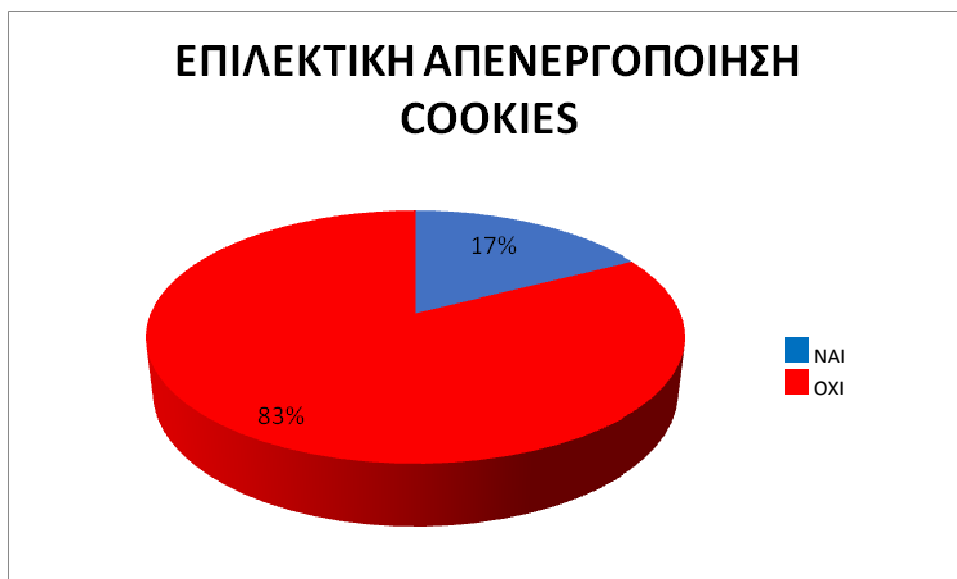

3) Cookies

- Εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies;

- Αν εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies, υπάρχει δυνατότητα επιλεκτικής απενεργοποίησης τους;

Όσον αφορά τη λειτουργία των cookies διαπιστώθηκαν τα εξής:

Στο 30% των ιστοτόπων εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies με τη μορφή banner, ενώ μόλις στο 17% αυτών παρέχεται και η επιλογή απενεργοποίησής τους.

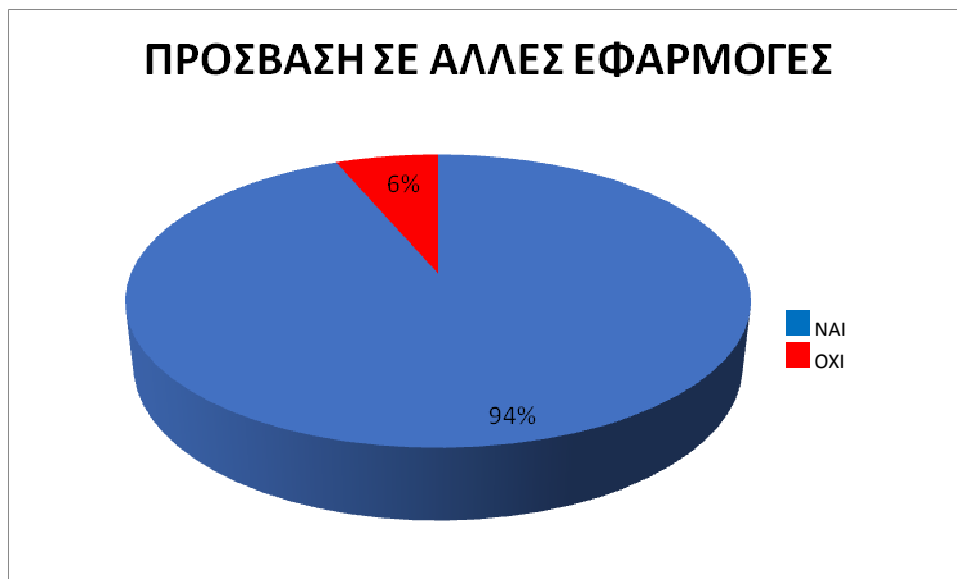

* Επιπλέον, τόσο η εγκατάσταση του διακομιστή όσο και η αποστολή των cookies γίνεται στο σύνολό τους σε χώρες που μπορούν κατ'αρχήν να ανταλλάζουν ελεύθερα δεδομένα μεταξύ τους.

** Σε 1 ιστότοπο δεν ήταν δυνατή η καταγραφή εγκατάστασης διακομιστή και cookies.

4) Τρίτες εφαρμογές – υπερσύνδεσμοι

- Υπάρχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές μέσω του ιστότοπου;

- Υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (social media);

Το 94% παρέχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές και στο 97% αυτών υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης του σχολείου.

5) Φόρμα επικοινωνίας

- Διαθέτει ο ιστοτόπος φόρμα επικοινωνίας με το σχολείο;

- Αν υπάρχει φόρμα επικοινωνίας με το σχολείο, περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε αυτή;

Το 63% των ιστοτόπων διαθέτουν φόρμα επικοινωνίας των επισκεπτών με το σχολείο, ενώ το 37% δεν παρέχει αυτή τη δυνατότητα ως μέσο επικοινωνίας. Επιπλέον στο 92% από τις φόρμες επικοινωνίας που καταγράφηκαν, δεν περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ενώ στο 2% παρέχεται μερικώς.

6) Φωτογραφικό υλικό

- Παρουσιάζεται στον ιστότοπο φωτογραφικό υλικό με πολίτες;

- Αν υπάρχει φωτογραφικό υλικό, είναι καλυμμένα τα πρόσωπα των φυσικών προσώπων;

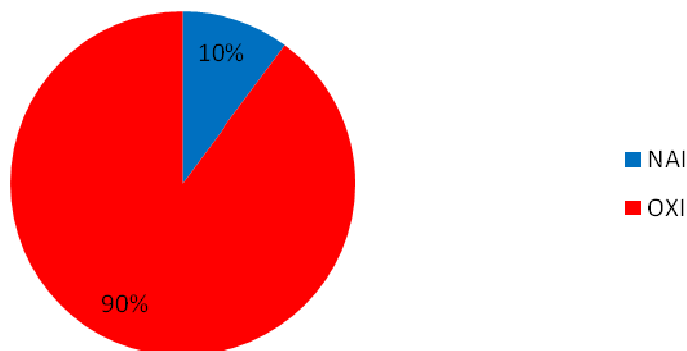

Το 99% των ιστοτόπων περιλαμβάνουν φωτογραφικό υλικό που περιέχει πολίτες, ενώ μόλις το 1% δεν έχει φωτογραφίες με πολίτες. Στους ιστοτόπους που υπάρχει φωτογραφικό υλικό, το 95% τα πρόσωπα των φυσικών προσώπων δεν είναι καλυμμένα, ενώ στο 5% είναι μερικώς καλυμμένα.

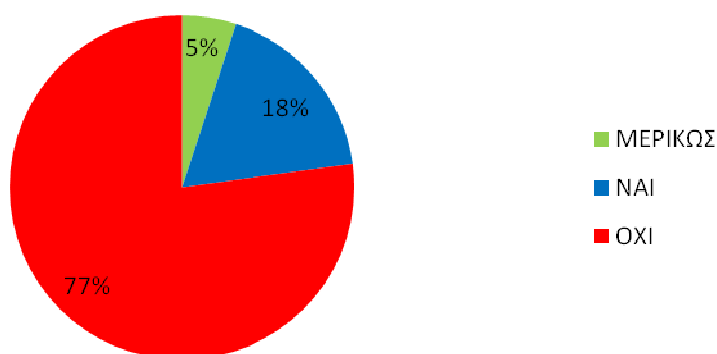
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΤΟΝ GDPR

Ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποτύπωση των συνολικών αποτελεσμάτων που αφορούν τα επιμέρους στοιχεία της συμμόρφωσης με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Συγκεκριμένα όσον αφορά τα αποτελέσματα που αφορούν την πολιτική απορρήτου, αν σε αυτά συμπεριλάβουμε και τους ιστότοπους οι οποίοι δε τη διαθέτουν καν, μπορούμε να διαπιστώσουμε την κατάσταση που επικρατεί στα ακόλουθα γραφήματα. Όπως βλέπουμε λοιπόν, από τα 79 σχολεία που διαθέτουν ιστότοπο μόλις το 10% διαθέτει DPO, το 18% αναφέρει τα δικαιώματα των υποκειμένων και το 23% παρουσιάζει τους σκοπούς επεξεργασίας.

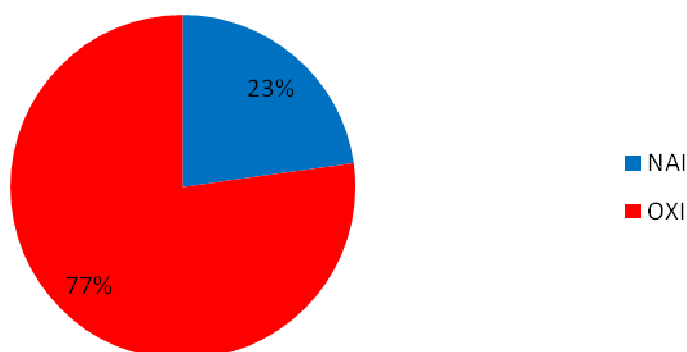
ΑΝΑΦΟΡΑ DPO ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ (ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ)

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ(ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ)

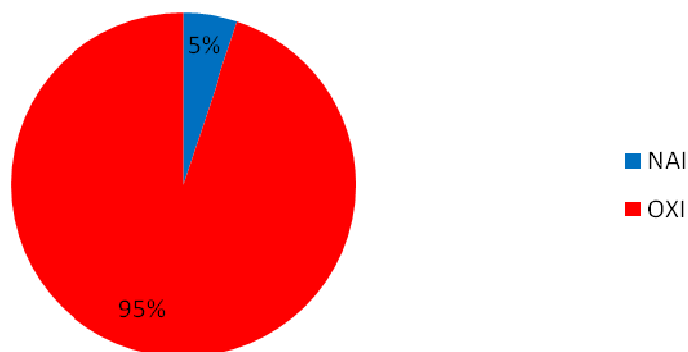

ΣΚΟΠΟΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ)

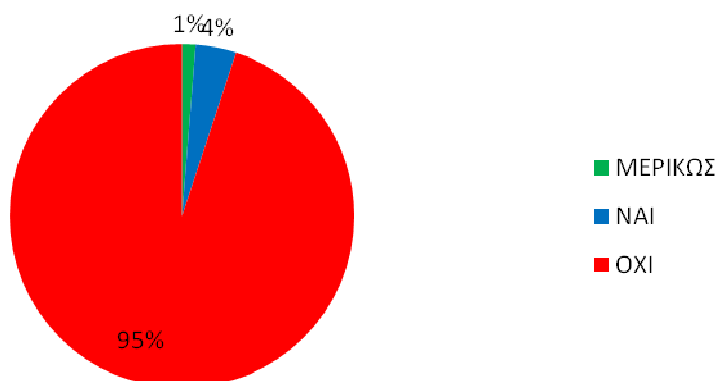
Ιδιαίτερα απογοητευτική είναι και η εικόνα που αφορά την επιλεκτική απενεργοποίηση των cookies όπου μόνο το 5% των ιστοτόπων τη διαθέτει ως επιλογή.

ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ COOKIES(ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ)

Όσον αφορά την παρουσίαση της πολιτικής απορρήτου στη φόρμα επικοινωνίας τη διαθέτει μόλις το 4%.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΣΕ ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ(ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ)

Τέλος ένα εξαιρετικά ανησυχητικό εύρημα της έρευνας είναι ότι κανένας ιστότοπος δεν έχει πλήρως καλυμμένα τα πρόσωπα των προσώπων των οποίων φωτογραφίες παρουσιάζονται στο χώρο του.

ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΜΜΕΝΑ ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ(ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ)

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ ΠΟΥ ΕΛΕΓΧΘΗΚΑΝ

- Πόσοι ιστότοποι έχουν ταυτόχρονα Πολιτική Απορρήτου, αναφορά σε ΥΠΔ, ενημέρωση δικαιωμάτων και σκοπούς επεξεργασίας;

ΠΟΛΙΤΙΚΗ			
ΥΠΑΡΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
29%	10%	18% & 5% ΜΕΡΙΚΩΣ	23%

COOKIES		
ΥΠΑΡΞΗ SSL	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ COOKIES	ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ COOKIES
63%	30%	5%

ΤΡΙΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	
ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΑΛΛΕΣ	ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΜΚΔ
94%	97%

ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	
ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	Η ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ
63%	4% & 1% ΜΕΡΙΚΩΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	
ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΠΟΛΙΤΕΣ	ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΜΜΕΝΑ
99%	5% ΜΕΡΙΚΩΣ

Τα σημαντικότερα ίσως ευρήματα της έρευνας είναι τα εξής:

- **Μόλις 7 από τους 79 ιστότοπους που ελέγχθηκαν διέθεταν πολιτική απορρήτου στην οποία αναφερόταν παράλληλα η παρουσία DPO, τα δικαιώματα των υποκειμένων και οι σκοποί επεξεργασίας.**
- **Κανένας ιστότοπος των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της χώρας δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις για πλήρη συμμόρφωση με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (GDPR).**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Συμπεράσματα και προτάσεις

6.1 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και παρουσίαση των κυριοτέρων συμπερασμάτων

Α. Για να μπορέσουμε να εξάγουμε συμπεράσματα σε σχέση με τα ποσοτικά αποτελέσματα που καταγράφηκαν, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις παρακάτω παραδοχές:

α) οι διαθέσιμοι πόροι (οργανωτικοί, οικονομικοί) των σχολείων σχετικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων δεν είναι γνωστοί,

β) η κουλτούρα προστασίας δεδομένων, παρότι σε επιμέρους επεξεργασίες είναι υπαρκτή, εντούτοις δεν προκύπτει ως αποτέλεσμα συστηματικής μέριμνας, αλλά μάλλον ως προσωπική υπευθυνότητα μέρους του προσωπικού

γ) διαχρονικά δεν υπήρξε κεντρικός σχεδιασμός του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων ως του γενικού και μεγαλύτερου υπευθύνου επεξεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης στο να παράσχει συγκεκριμένες οδηγίες, πρότυπα, μέτρα, διαδικασίες και κατευθύνσεις προς τα ιδιωτικά σχολεία αναφορικά με την προστασία των δεδομένων που επεξεργάζονται.

δ) η καθυστέρηση της λήψης μέτρων εφαρμογής του ΓΚΠΔ ώστε να «ενταχθεί» στην εθνική έννομη τάξη, λειτούργησε μάλλον καθησυχαστικά,

ε) ο ΓΚΠΔ και συνολικά η νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συνιστούν ένα εξειδικευμένο και σύνθετο πλέγμα, κανόνων, αρχών, τεχνικών μέτρων και οργανωτικών προβλέψεων, το οποίο δεν είναι εύκολο να εντοπισθεί, να ερμηνευτεί και να εφαρμοστεί από μη εξειδικευμένο προσωπικό

στ) η ΑΠΔΠΧ δεν είχε τους οργανωτικούς και οικονομικούς πόρους, προκειμένου να ασκήσει τις αρμοδιότητες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που έχουν ανάγκη τα σχολεία (αλλά και γενικά οι υπεύθυνοι επεξεργασίας)

ζ) η Ελληνική Πολιτεία διαχρονικά αλλά κυρίως μετά το 2018 όταν και οι απαιτήσεις λόγω της εφαρμογής του ΓΚΠΔ αυξήθηκαν αντικειμενικά, δεν ενίσχυσε οικονομικά, διοικητικά και οργανωτικά την ΑΠΔΠΧ, έτσι ώστε να μπορεί να παράσχει εξειδικευμένη καθοδήγηση σε υπευθύνους επεξεργασίας σε συγκεκριμένους κλάδους με ιδιαίτερες απαιτήσεις

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, τα τελικά αποτελέσματα είναι σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενα. Η κουλτούρα διαφάνειας, ενιαίας τήρησης κανόνων, κατανόησης των αναγκών των υποκειμένων και των κινδύνων που εγείρονται από τις επεξεργασίες στον τομέα της εκπαίδευσης, είναι εν πολλοίς άγνωστα στοιχεία.

B. Σε γενικό επίπεδο, διαπιστώνεται ότι:

- Καμιά ιστοσελίδα δεν ικανοποιεί το σύνολο των κριτηρίων.
- Στη μεγάλη πλειοψηφία των ιστοσελίδων (71%) δεν υπάρχει καν πολιτική προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, επομένως δεν υπάρχει αναφορά σε σκοπούς επεξεργασίας, δικαιώματα υποκειμένων, ΥΠΔ.
  - Το 37% των ιστότοπων δε διαθέτουν πιστοποιητικό ssl.
  - Η μεγάλη πλειοψηφία των ιστοσελίδων (70%) δε διαθέτει ενημέρωση για τα cookies και από όσες διαθέτουν ελάχιστες δίνουν το δικαίωμα διαχείρισης.
  - Η συντριπτική πλειοψηφία των ιστοσελίδων διαθέτει σύνδεση με τρίτες εφαρμογές, μεταξύ αυτών και μέσα κοινωνικής δικτύωσης (94% και 97% αντίστοιχα), όπως και φωτογραφίες φυσικών προσώπων (99%), χωρίς όμως να υφίστανται ενδείξεις για την αντίστοιχη λήψη μέτρων ενημέρωσης και προστασίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω κεντρικά συμπεράσματα, φαίνεται ότι οι ιστοσελίδες των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων και, κατ' επέκταση τα εν λόγω σχολεία, εμφανίζουν χαμηλό επίπεδο ενδείξεων συμμόρφωσης ή ευαισθητοποίησης με το πλαίσιο που τάσσει η νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τόσο σε επίπεδο κανονιστικών υποχρεώσεων, οργανωτικών ή τεχνικών μέτρων, αλλά και σε επίπεδο γενικότερης αντίληψης για την προστασία τους.

Ενώ, βάσει ιδίως του ΓΚΠΔ παρουσιάζεται η ανάγκη «εγκατάστασης» θεσμών και πρακτικών αυτοσυμμόρφωσης, μια γενικότερη αλλαγή φιλοσοφίας με κέντρο την αποδεδειγμένη βούληση για λογοδοσία και έλεγχο που οδηγεί στην αυτοβελτίωση, αυτό λείπει σε μεγάλο βαθμό από τα σχολεία και τη μέριμνα που λαμβάνουν για την προστασία των δεδομένων των φυσικών προσώπων.

Το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αντιμετωπίζεται μάλλον ως άλλη μια υποχρέωση που επιβάλλεται (ή ως ένα πρόβλημα) και όχι ως άλλη μια δυνατότητα να αναδειχθούν διαδικασίες που πρέπει να αλλάξουν για να εξορθολογιστούν συνολικά οι επεξεργασίες δεδομένων.

Γ. Το γεγονός ότι στο 29% των ιστότοπων των σχολείων στους οποίους υφίσταται πολιτική απορρήτου, σε ποσοστό 65% δεν υπάρχει αναφορά στον DPO, συνιστά μια ένδειξη που αξίζει περαιτέρω ανάλυσης. Η μη αναφορά DPO δε σημαίνει με βεβαιότητα ότι δεν έχει οριστεί. Σε συνδυασμό όμως με τα λοιπά ευρήματα, αναδεικνύονται τα εξής ενδεχόμενα:

- δεν έχει οριστεί DPO ή
- ο DPO δεν είχε στη διάθεσή του τους απαραίτητους πόρους εκ μέρους του υπευθύνου επεξεργασίας, (όπως επιτάσσει ο ΓΚΠΔ στο αρ.38 παρ.2) ή
- ο DPO δεν έχει το απαιτούμενο επίπεδο εμπειρογνώσιας

Η συνολική εικόνα των ιδιωτικών σχολείων, όπως αποτυπώνεται στα ευρήματα, είναι ακόλουθη με το χαμηλό ποσοστό αναφοράς DPO. Η ύπαρξη ενός DPO σε ιδιωτικό σχολείο στον οποίο να παρέχονται οι απαιτούμενοι πόροι και να διαθέτει το απαιτούμενο επίπεδο εμπειρογνώσιας, είναι βέβαιο ότι θα διαμόρφωσε εντελώς διαφορετικά την εικόνα του

ιστότοπου, καθώς ο τελευταίος συνιστά ένα βασικό πυλώνα απόδειξης της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Δ. Η ύπαρξη διασύνδεσης των ιστότοπων με ΜΚΔ σε συντριπτικό ποσοστό (97%), αξίζει από μόνο του μιας ξεχωριστής μελέτης. Με τη χρήση ΜΚΔ λαμβάνουν χώρα ιδιαίτερα εκτεταμένες και πιθανότατα διασυνωριακές επεξεργασίες, η έκταση και οι συνέπειες των οποίων είναι άγνωστες. Η απόφαση για χρήση ΜΚΔ από πλευράς ενός σχολείου, απαιτεί τον προγενέστερο έλεγχο αυτών (για να ελεγχθούν οι επεξεργασίες που λαμβάνουν χώρα), τον καθορισμό της έκτασης και των σκοπών της σχετικής επεξεργασίας και πλήθος άλλων ζητημάτων. Το γεγονός ότι ο διαχειριστής μιας σελίδας ΜΚΔ θεωρείται πια από κοινού υπεύθυνος επεξεργασίας με τις εταιρείες στις οποίες αυτά ανήκουν, συνιστά από μόνο του ένα ζήτημα που απαιτεί μεγάλη προσοχή και εκτίμηση των συνεπειών μιας τέτοιας απόφασης.

Ε. Επιπλέον, η ύπαρξη φωτογραφιών φυσικών προσώπων στους ιστότοπους των εν λόγω σχολείων σε ποσοστό 99%, είναι βεβαίως κάτι απολύτως αναμενόμενο, πλην όμως και σε συνδυασμό με τα λοιπά ευρήματα και τη γενική εικόνα, προκαλεί αμφιβολίες κατά πόσον η ανάρτηση των φωτογραφιών αυτές (ιδίως ο αριθμός, ο βαθμός ταυτοποίησης των εμφανιζόμενων προσώπων, η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων, ο χρόνος διατήρησης κλπ) έγινε εντός νόμιμων ή έστω εύλογων ορίων από την πλευρά των σχολείων. Αξίζει να επισημανθεί ότι οι φωτογραφίες αυτές είναι άμεσα προσπελάσιμες από οποιονδήποτε επισκέπτεται έναν ιστότοπο σχολείου. Σε καμία περίπτωση βέβαια, δε θα πρέπει να υιοθετηθεί μια πολιτική καθολικής απαγόρευσης ανάρτησης φωτογραφιών πχ από δημόσιες δράσεις ενός σχολείου, αλλά από την άλλη από μόνη της αυτή η επεξεργασία απαιτεί τη διάθεση συγκεκριμένων πόρων ώστε να είναι κατά το δυνατό εντός του πλαισίου προστασίας δεδομένων.

6.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η έρευνα που διεξήχθη αποτελεί τεκμήριο για τη συμμόρφωση των ιστοσελίδων των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων με την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων σε σχέση με τα επιλεχθέντα κριτήρια και κατ' επέκταση παρέχει σοβαρές ενδείξεις για το επίπεδο συμμόρφωσης των επιχειρήσεων αυτών.

Η ολοκλήρωση της εικόνας και η εμπάθυνση της έρευνας μπορεί να έρθει με την αποτύπωση και αξιολόγηση του βαθμού συμμόρφωσης με τις διαδικασίες που δεν είναι δυνατό να εξακριβωθούν από την έρευνα μιας ιστοσελίδας. Εκεί βεβαίως απαιτείται η συνεργασία των συνδικαλιστικών φορέων/εκπροσώπων των ιδιωτικών σχολείων, των συνδικαλιστικών εκπροσώπων των εκπαιδευτικών, εκπροσώπων των γονέων ακόμα και του Υπουργείου Παιδείας ώστε να πραγματοποιηθεί μια έρευνα με αρκετά ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Σε ένα τόσο ευαίσθητο τομέα όπως είναι η εκπαίδευση, είναι δεδομένο ότι απαιτείται η διαφανής, ισότιμη και επιστημονική συνέργεια όλων των προαναφερθέντων φορέων για τον εντοπισμό των κοινών προβλημάτων και την επίτευξη ομοιόμορφων λύσεων και πρακτικών, υψηλής αποτελεσματικότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A. Αποτύπωση των δεδομένων της έρευνας μέσω συγκεντρωτικού πίνακα

Οι πίνακες που ακολουθούν αποτυπώνουν το ποσοστό κατά το οποίο οι ιστότοποι των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της ελληνικής επικράτειας, πληρούν τα κριτήρια που τέθηκαν όσον αφορά τη λειτουργία τους, προκειμένου να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο αυτοί εμφανίζουν ή όχι ενδείξεις συμμόρφωσης ή ευαισθητοποίησης με την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ			
ΥΠΑΡΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
29%	35%	61% & 17% ΜΕΡΙΚΩΣ	78%

COOKIES		
ΥΠΑΡΞΗ SSL	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ COOKIES	ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ COOKIES
63%	30%	17%

ΤΡΙΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	
ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΑΛΛΕΣ	ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΜΚΔ
94%	97%

ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	
ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	Η ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ
63%	6% & 2% ΜΕΡΙΚΩΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	
ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΠΟΛΙΤΕΣ	ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΜΜΕΝΑ
99%	5% ΜΕΡΙΚΩΣ